

FRC Retrievertest.

De ontwikkeling van de Retrievertest

Tekst: Elian Hattinga van 't Sant

Inhoud:

1. Voorbereiding en overdenkingen daarbij	2
2. De inventarisatie van het 'rastypisch' gedrag: de ideale eigenschappen van de retriever.	4
3. Het definiëren van de eigenschappen	6
4. Het kiezen van de testonderdelen en opstellen van het testprotocol.	9
5. Het scoreformulier voor testonderdelen.	11
6. Het opstellen van vragenlijsten.	11
7. Het opstellen van de Gouden Standaard	11

De ontwikkeling van de Retrievertest

1. Voorbereiding en overdenkingen daarbij.

Voorafgaand en tijdens de ontwikkeling van de Retrievertest las ik alles (soms opnieuw) wat ik kon vinden aan wetenschappelijke literatuur over gedrags- en persoonlijkheidstesten bij honden, zoals o.a. Beaudet, Beerda, Gosling, Svartberg, Goddard & Beilharz, Koolhaas, Wilson & Sundgren, Odendaal & Meintjes, Scott & Fuller en Wemelsfelder. Er was in 2003 nog niet zo veel op dat gebied als nu. Uiterst nuttig was het review artikel van Gosling & Jones (2005) dat mij duidelijk maakte wat de valkuilen waren en hoe weinig eenduidig en gestructureerd het onderzoek tot dusver was. Sommige artikelen zorgden er voor dat ik ook wist wat je vooral níét moest doen als je een betrouwbaar beeld wilde krijgen.

Ook verdiepte ik me verder in brede zin in de persoonlijkheidsleer door het handboek voor psychologiestudenten van Larsen & Buss, *Introduction to Personality Psychology*) van A-Z te lezen en allerlei psychologische literatuur er omheen. Ook las ik het toenmalige standaardwerk van Martin & Bateson *Measuring Behavior*.

Ik legde mijn oor te luisteren bij mensen die hadden meegewerkt aan de agressietest van de Universiteit Utrecht en de MAGtest en las alles wat Doreen Planta daarover had opgeschreven.

Ik ging in Duitsland met een clubje mensen kijken bij de Wesentest van de Deutschen Retriever Club, en nam me de kritiek ter harte die Dorit Feddersen-Petersen (2001) hier op leverde in haar *Hunde und ihre Menschen: Sozialverhalten, Verhaltensentwicklung und Hund-Mensch-Beziehung als Grundlage von Wesentests*. Ook las ik alles over de Zwitserse Retrievertest.

Er waren bij dit alles een paar belangrijke dingen die me opvielen.

1. Bij zowel de Zweedse test, waar Svartberg over publiceerde, als de Duitse Wesentest was het totaal onduidelijk waar de beoordeling van de keurmeesters op beruiste. In Duitsland doorliep de keurmeester de hele test zonder ook maar een aantekening te maken en schreef vervolgens een rapportje uit het blote hoofd. Er was geen protocol, er was geen scoreformulier voor tijdens de test, de test werd niet gefilmd, er was geen standaard om gedrag aan af te meten. Waarom de keurmeester, die tegelijkertijd ook tester was, de ene hond wel en de ander niet goedkeurde voor de fokkerij, was voor zover ik kon zien nergens vastgelegd. De Zwitserse test was al niet beter. Ook bij de Zweedse test was mij onduidelijk op welke grond gedrag werd gescoord en geïnterpreteerd. De MAGtest, die bij de Universiteit Utrecht is ontwikkeld uit de agressietest en waarbij alles duidelijk is vastgelegd, was in dit opzicht een verademing.

Voor mij was het dus duidelijk dat je omwille van de *inter-observer reliability* duidelijk op schrift moet hebben staan hoe bepaald gedrag geïnterpreteerd moet worden, zodat iedereen die de hond test en beoordeelt zoveel mogelijk hetzelfde etiketje plakt op bepaald waargenomen gedrag. En, omdat je na de test veel dingen niet meer precies weet, moest er ook een scoreformulier komen waar per testonderdeel werd geregistreerd wat de hond deed. Bovendien is het absoluut een vereiste dat de test gefilmd wordt, zodat je ook achteraf nog eens kunt kijken wat de hond nu precies deed. De wijze van scoren tijdens de test zoals dit bij de MAGtest gebeurde, leek mij om praktische redenen totaal ongeschikt voor de

Retrievertest. Voor de MAGtest worden keurmeesters lange tijd geschoold in het snel achter elkaar opnoemen van afkortingen van gedragingen en houdingen die ze waarnemen bij de hond. Bijvoorbeeld HH (hoge houding) of LH (lage houding). Het grootste nadeel daarvan vond (en vind) ik, dat het teruglezen van dergelijke aantekeningen onbegrijpelijk zijn voor andere mensen als ze niet tegelijkertijd de video-opnames bekijken; zeker als ze niet gedragsgeschoold zijn. En aangezien in principe iedere belangstellende bij de FRC de scores zou moeten kunnen inzien, zelfs nog jaren later, had je daar dus weinig aan. Iedereen die bij de test betrokken naar een MAGtest cursus sturen was voor de FRC bovendien te duur. Dit zou de FRC afhankelijk maken van als opgeleide MAGtest keurmeesters met veel vrije tijd en daarvan waren er niet veel. Gelukkig hadden we, zo een paar jaar later, zelf een bij Doreen Planta geschoolde MAGtest-keurmeester in huis, Marijke van Toor, die ik uitnodigde om lid te worden van ons testteam. Zij scoorde aanvankelijk apart mee op de MAGtest manier om te zien of er nu dramatische verschillen zouden zijn met onze manier van scoren (aankruisen), maar dat was niet het geval. Verder lieten we geruime tijd meerdere gedragsgeschoolde leden van het testteam onafhankelijk van elkaar de test scoren om de *inter-observer reliability* te meten.

2. Er werd bij de meeste ‘temperament-testen’ geen rekening mee gehouden dat bepaalde emoties gedrag kunnen overschaduwen en dat dit de score beïnvloedt. Als een hond erg geschrokken of bang is (bijvoorbeeld door een testonderdeel of handeling van een tester of een onverwachte gebeurtenis) dan zal hij gedrag waarvoor vertrouwen in de tester of een positief gevoel nodig is (bv spelen met de tester of apporteren of een speeltje achterna jagen) niet vertonen voordat hij hersteld is van de schrik. Je kunt dan niet concluderen zoals werd gedaan (o.a. door Svartberg en Wilson & Sundgren) (voor zover ik kon nagaan althans op basis van hun artikelen) dat de hond dan bijvoorbeeld geen *chase proneness* heeft of geen apporteerlust of niet mensgericht is. Je kunt hooguit constateren dat de hond snel angstig of niet emotioneel stabiel is. Daarom voerde ik later in, dat wanneer een te beoordelen eigenschap overschaduwd werd door angst, deze als ‘niet-beoordeelbaar’ gescoord moest worden in plaats van ‘niet aanwezig’

Het overtuigde mij er ook weer van dat je, als je de eigenschappen van een hond optimaal in kaart wilt brengen (zoals bij een ‘temperament-test’), de tijd moet nemen, gelegenheid tot herstel moet geven en de testonderdelen waarbij een hond angst wordt aangejaagd niet aan het begin van de test moet zetten (zoals bijvoorbeeld Wilson & Sundgren deden). Eerst moet een hond zich veilig en prettig voelen voor zover dat mogelijk is. Anders kun je geen eigenschappen scoren die honden alleen kan vertonen als hij ontspannen is, zoals affectie en spel. Ik had voor de FRC puppytest al een opbouw ingevoerd waarbij stressoren pas aan het eind kwamen en waarbij de pup gelegenheid kreeg om van schrik te herstellen. Dat beviel prima en zoiets wilde ik voor de Retrievertest ook. (Als je maar één of twee dingen, zoals angst en de agressiedrempel bij de MAGtest, wilt meten, dan ligt dit heel anders; dan moet je juist de druk constant houden of zelfs opvoeren.) Ook wilde ik, weer analoog aan de puppytest, uit ethisch welzijns-oogpunt, dat honden de test met een positief gevoel zouden beëindigen (spel of ontspannen interactie) of - als dat niet goed zou lukken - op zijn minst hersteld zouden zijn van schrik.

Om die reden wilde ik de hond ook alle ruimte gunnen en hem zoveel mogelijk los laten lopen zodat hij zelf de copingstrategie kon kiezen, waarbij hij zich prettig voelde. Dat leverde naar

mijn gevoel het beste beeld op van hoe een hond zich in gewone dagelijkse situaties gedraagt en wat zijn voorkeursgedrag is. Honden ontwikkelen voor van alles (sociaal verkeer, angstaanjagende prikkels) een bepaalde coping strategie, die grofweg in twee soorten wordt verdeeld: proactief (waarbij ze actief een probleem of situatie ‘tackelen’ en naar eigen inzicht vorm proberen te geven of proberen te veranderen) en reactief (waarbij ze iets over zich heen laten komen of situaties en problemen gaan vermijden om te proberen hun emoties onder controle te houden/krijgen), zo blijkt uit psychologisch onderzoek bij mensen, maar ook bij dieren (zie bv Koolhaas). Wanneer een dier een copingstrategie heeft waarbij hij zoveel mogelijk alles wat hij niet fijn vindt uit de weg gaat en je bindt hem vast, dan kan hij zijn voorkeursstrategie niet gebruiken en moet hij een andere strategie kiezen. Dan kun je natuurlijk wel beter zien of hij dan voor agressie kiest. Bij de Retrievertest was dit echter niet (zoals wel bij de MAGtest) de algemene doelstelling.

3. Wat ook opviel was hoe weinig veiligheidsmaatregelen er werden genomen voor de helpers/keurmeesters bij de Zweedse en de Duitse test. In een van de Duitse testen werden honden volledig en heel dicht ingesloten door een groep vrijwilligers die de hond enkele minuten belemmerden om aan de haag van benen rondom te ontsnappen. Ik was geschokt. Ook toen de Duitse keurmeester de eigenaar vroeg er voor te zorgen dat de hond op zijn rug kwam te liggen en zij vervolgens zelf hurkend en hangend over de hond, deze met haar handen in deze positie hield. Deze keurmeester vertelde me later dat de honden nooit beten. Verklaring is wellicht dat de test niet verplicht is, waardoor eigenaars met een bijtgrage hond niet naar zo’n test komen of dat de honden hierop heel goed zijn getraind. Je kunt daar echter niet van uitgaan. Ik heb zelf in België aan een test meegedaan waarin minstens 30% van de geteste labradors in een kunsthand beet als een lekker bot voorzichtig en vriendelijk werd afgepakt.

Deze observaties en bedenkingen zorgden ervoor dat dit soort testonderdelen (insluiten, op de rug leggen en vastgehouden worden) niet in de Retrievertest werden opgenomen, en ook dat er allerlei veiligheidsmaatregelen werden ingebouwd zonder dat dit ten koste van de bewegingsvrijheid van de hond ging.

4. Aan de veiligheid van de hond zelf werd weinig aandacht besteed in de Duitse test (en voor zover ik kon nagaan ook in de Zweedse test). In de nabijheid van de loslopende hond werd op enige afstand tot drie keer toe een schot gelost. De test was midden in het bos (dus zonder omheining) in de nabijheid van een doorgaande weg. Niets zou de hond tegenhouden, mocht deze in blinde paniek er van door gaan. Aangezien ik had meegemaakt dat een Golden op het terrein van een kynologenclub over een laag hek en door drie sloten was weggevlucht om vervolgens drie dagen zoek te zijn nadat bij de nabije voetbalclub vuurwerk was afgestoken, vond ik dit onbegrijpelijk. Daarom stond van meet af aan voor mij vast dat het testterrein ofwel een heel hoge omheining moest hebben waar een hond niet uit kon of dat de hond aangeliend (aan een flex-lijn) moest zijn.

2. De inventarisatie van het ‘rastypisch’ gedrag: de ideale eigenschappen van de retriever.

Om te achterhalen wat ‘rastypisch’ was of werd gevonden moest eerst vastgelegd worden wat volgens ‘kenners’ de gedragingen en eigenschappen waren van de Ideale Retriever. Aan allerlei verschillende ‘ras- en jachtspecialisten’ (keurmeesters, mensen die met hun hond jaagden, mensen die jachtproeven liepen, puppytesters, fokkers), maar ook aan ‘gewone’

eigenaars werd gevraagd om op papier de ideale eigenschappen van hun eigen ras op te sommen en uit te leggen waaruit ze bestonden. Ook werd hen gevraagd om eigenschappen te noemen die absoluut ongewenst waren in het ras. Uit deze waslijsten werden de overeenkomstige eigenschappen geselecteerd en deze uitkomsten werden weer met een hele groep mensen besproken om op een lijn te komen. (Dit werd voor alle Retrieverrassen gedaan, maar ik beperk me hier verder tot de Flatcoat).

Hieruit kwam een hele lange lijst met eigenschappen van de Ideale Flatcoat:

GEWENSTE EIGENSCHAPPEN IDEALE FLATCOAT

Voor jacht(proeven) gewenste eigenschappen:

1. Jachtdrift (alg): jachtgedrag vertonen
2. Speurdraft (goede neus) : apport/wild opsporen
3. Buitdraft/prooidraft (met restricties) : apport/wild op een beheerste manier willen (op)pakken.
4. Onderzoekingsdraft
5. Brengdraft/apporteerdraft/will to please: apport terugbrengen, samen willen werken
6. Zacht in de bek: wild niet 'kraken'

7. Initiatief
8. Zelfvertrouwen
9. Zelfstandig kunnen opereren
10. (Redelijke) snelheid van werken

11. Doorzettingsvermogen
12. Schotvast
13. Watervrij
14. Steadiness: zich kunnen beheersen
15. Markeeraanleg: op afstand precies de plaats van het gevallen apport/wild kunnen bepalen

16. Goed leervermogen/trainbaarheid
17. Probleemoplossend vermogen

Gewenst sociaal gedrag:

1. Vriendelijk naar mens/soortgenoot
2. Aangepast/sociaal vaardig
3. Mensgericht
4. Baasgericht
5. Goed corrigeerbaar
6. Verdraagzaam
7. Attent

Gewenst 'temperament':

1. Mentaal stabiel
2. Rustig (=geen gepiep/'neurotisch' gedrag)

3. Goed herstelvermogen
4. Enthousiast/levendig

ONGEWENSTE EIGENSCHAPPEN

1. Angstig
2. Hard in de bek
3. Schotschuw
4. Hyperactief
5. "Pieper"
6. Agressie tegen mensen en soortgenoten
7. Apport/wild met agressie verdedigen tegen anderen
8. Apport/wild niet af willen staan

Deze lange lijst van gewenste en ongewenste eigenschappen vormde zo een - voor iedereen acceptabele - basis voor de 'Gouden Standaard' waartegen het daadwerkelijk waargenomen gedrag af gezet kon worden. Je stelt dan de vraag: Hoe verhoudt zich het waargenomen gedrag ten opzichte van het ideaal?

3. Definiëren van de eigenschappen

Nu lijken al die eigenschappen voor zich te spreken, maar in de praktijk heeft iedereen een ander plaatje bij zoiets als een 'goede neus'. De een vindt een beetje snuffelend rondlopen al goed genoeg, de ander vindt dat pas, als de hond in record tempo iets vindt dat moeilijk 'verloren' ligt of als hij vlot een lastige sleep loopt. 'Agressie' lijkt misschien duidelijk, maar is dat 'bijten', 'afsnauwen' of 'een lip optrekken' of ..., ja wat? Als je honden op een verantwoorde wijze (statistisch) wilt vergelijken, of dat nu in absolute zin (met een Gouden Standaard) of in relatieve zin (onderling, ten opzichte van elkaar) is, dan moet iedereen die de hond beoordeelt het eens zijn over wat wat is. Het betekende dat je niet alleen de eigenschappen zelf niet moest definiëren, maar deze ook moest benoemen in termen van waarneembare gedragselementen, die bovendien eventueel gerelateerd waren aan de testjes. Dus: Wat is 'initiatief'? En: Waaraan kun je zien dat de hond 'initiatiefrijk' is? En: bij wat voor soort testonderdelen kun je dit zien?

Misschien lijkt dit simpel, maar dat is het bepaald niet. Er zijn ongelooflijk veel uren in gaan zitten'. Jenny Bruinsma, gedragsbiologe, die mij en enkele anderen betrokkenen – heel lief - uitnodigde om deel te nemen aan de try-out van een workshop "Gedragstesten" die zij bij Martin Gaus in 2003 ging geven, adviseerde om daarbij gebruik te maken van een ethogram (een lijst van voorkomende gedragingen) voor honden.

Ik ging daarom op zoek naar bestaande ethogrammen, die in die tijd echter erg summier waren. Wat ik aantrof in de wetenschappelijke literatuur vond ik bovendien niet erg bruikbaar of zinnig. De ethogrammen gaven vaak beschrijvingen van een gedragselement waarover – naar mijn mening – weinig discussie kon bestaan. Dat kwispelen 'de staart heen en weer bewegen' is, vond ik weinig toevoegen. Sommige omschrijvingen werkten zelfs op mijn lachspieren. Zo werd 'growling' in een wetenschappelijk ethogram gedefinieerd als: '*some sort of low, buzzing sound*'.

Wat ik nodig had, waren omschrijvingen van veel complexere gedragingen die bestonden uit verschillende gedragselementen, (zoals apporteren: oppakken, terugbrengen, loslaten). Heel veel eigenschappen waren paraplubegrippen. Wat omvat ‘vriendelijk’ gedrag eigenlijk? Of ‘zelfvertrouwen’? Waar mogelijk gebruikte ik de termenlijst die door Schilder en Planta was opgesteld voor de MAGtest. Expressie van bepaalde emoties, zoals angst en agressie, waren bijvoorbeeld door hen beschreven en daar maakte ik dankbaar gebruik van. Dat zou ook handig zijn voor als de Raad van Beheer de MAGtest ooit in zou willen invoeren voor alle rassen. Je wist maar nooit. Zodra er een kind werd doodgebeten, laaide de discussie hierover weer op. De FRC kon daarmee laten zien een waardig en goed onderbouwd alternatief te hebben. Voor de rest was het een kwestie van ervoor gaan zitten en zelf alles voor de overige termen uitwerken op eenzelfde wijze als Schilder/Planta hadden gedaan en dat dan weer voorleggen aan en bespreken met mensen met veel kennis van (Flatcoat) gedrag en jacht.

Paraplubegrippen knipte ik zoveel mogelijk op in kleinere, meer eenduidige stukjes. Wel wilde ik zo dicht mogelijk blijven bij de door de mensen aangeleverde eigenschappen. De test moest gebruikt, begrepen, geaccepteerd en breed gedragen worden door mensen die niet gedragsgeschoold waren, maar wel een specifieke praktijkkennis hadden. Bovendien moest er voortdurend teruggekoppeld worden naar om te kijken of we elkaar nog begrepen. Te veel vaktaal was daarom uit den boze.

Complicerende factoren waren dat ik ook een genuanceerd beeld wilde hebben van de mate waarin een bepaalde eigenschap aanwezig was. Of een hond wel/niet appteerde, vond ik bijvoorbeeld veel te grof. Daarom werd voor iedere eigenschap een schaalverdeling gemaakt van de mate waarin de eigenschap werd waargenomen: duidelijk aanwezig, aanwezig, enigszins aanwezig, niet aanwezig. Er werd precies gedefinieerd en omschreven welk gedrag moest worden waargenomen om het in een bepaalde categorie te plaatsen. Daar werd de schaal ‘extreem aanwezig’ nog aan toegevoegd. Deze werd niet apart gedefinieerd, maar betrof gedrag dat ‘duidelijk aanwezig’ te boven ging in intensiteit of frequentie. Steeds weer stelde ik me de vraag: wat doet een Flatcoat als....Wat is doorslaggevend om iets ergens in een schaal in te delen: de frequentie of de intensiteit van het gedrag? En hoe verwoord je dat?

Zo ontstond er na verloop van tijd, dankzij eindeloze observaties en besprekingen, een eindscorelijst van 20 pagina’s waarin beschreven wat er verstaan werd onder .... Dit werd tijdens de ontwikkelfase voortdurend aan de praktijk getoetst en bijgesteld. Het was verschrikkelijk veel werk, aangezien er 44 eigenschappen verdeeld over een 4-puntsschaal zo precies mogelijk moesten worden gedefinieerd.

Om een eenvoudig voorbeeld hiervan te geven:

Gemakkelijk te motiveren.

Dit werd gedefinieerd als: *Actiebereidheid bij stimulatie door mens.*

En onderverdeeld in:

Duidelijk aanwezig:

Hond is onmiddellijk actiebereid

Aanwezig:

Hond is na een of twee aanmoedigingen/uitnodigingen actiebereid

Enigszins aanwezig:

Hond is alleen na veel moeite en veel aansporingen actiebereid.

Niet aanwezig:

Hond is ondanks alle aanmoedigingen niet actiebereid.

De meeste eigenschappen waren echter complexer.

Toen alles af was en we vanaf 2006 standaard gingen beoordelen aan de hand van dit mooie eindscoreboekje, bleef ik echter bij sommige dingen het gevoel houden dat er iets niet klopte; met name bij het sociale gedrag. Ik kon er alleen de vinger niet op leggen. Ik had wel mijn ideeën, maar kon ze niet bevredigend benoemen. In 2013 werden echter alle vraagtekens weggevaagd en viel alles in een klap op zijn plek toen ik Jaak Panksepps boek *The Archaeology of Mind. Neuroevolutionary Origins of Human Emotions* las. (zie elders op deze site een samenvatting van dit boek). Allerlei gedragingen die ik met de gangbare opvattingen niet bevredigend kon plaatsen, kon ik met dit boek in de hand ineens verklaren. Meer hierover heb ik (deels al) elders opgeschreven onder: De Retrievertest: Ervaringen, bevindingen, kanttekeningen, opmerkingen, overdenkingen en hypothesen. Gevolg van deze nieuwe inzichten is, dat ik in 2017 begonnen ben met van alles aan te passen aan de, dankzij Panksepp, nieuw verworven inzichten. Vanaf medio 2018 is er dus een heel nieuw gedragsinventarisatieformulier.

4. Het kiezen van de testonderdelen en opstellen van het testprotocol.

Tussen 2003 en 2005 werden zowat alle relevante testonderdelen die beschreven werden in wetenschappelijke literatuur en ook voor het doel bruikbare testonderdelen die in de MAGtest, de Zweedse test en de Zwitserse en Duitse Wesentesten, werden gebruikt - ook bijvoorbeeld een aangepaste (veilige) versie van het insluiten - alsmede verschillende soorten bestaande jachtproefjes uit workingtesten in de praktijk uitgetoetst op zowel eigen honden van degenen die bij de ontwikkeling betrokken waren, als op honden van extern geronselde vrijwilligers; op jachtgetrainde en op 'blanco' honden;

Heel veel testjes vielen af. Meestal niet zozeer omdat de testjes op zich niet deugden, maar omdat ze te lang duurden, lastig te organiseren waren, te belastend of niet veilig waren voor helpers (aangezien we de honden zoveel mogelijk los wilden laten lopen), niet uitvoerbaar waren op het terrein dat gebruikt zou worden; welzijns-issues voor 'hulp-honden' met zich meebrachten; te veel gingen kosten aan materiaal of benodigde hoeveelheid vrijwilligers (die reiskosten mochten declareren) etc. etc.

Er zijn namelijk bij het ontwikkelen van een test ook allemaal randvoorwaarden zoals kosten, totale testduur per hond, veiligheid en welzijn waar de test ook aan moet voldoen. Zoals gezegd, wilde ik honden niet in het nauw brengen en de mogelijkheid bieden om een situatie uit de weg te gaan. Zo iets kost veel meer tijd en stelt veel hogere eisen aan de testomgeving dan wanneer je een hond voortdurend aan een lijn houdt.

Wat ook hoofdbrekens kostte was de loopafstand van testonderdeel naar testonderdeel en zoeken van een geschikt testterrein. We moesten bijvoorbeeld voor de hond gemakkelijk toegankelijk zwembad bij de hand hebben op maximaal enkele minuten lopen van de rest van de testen. We wilden een kantine of schuur met twee gescheiden ruimtes of iets dergelijks hebben, omdat we bepaalde dingen binnen wilden testen en ook wilden zorgen dat andere

honden die getest moesten worden niets zouden kunnen zien. We wilden een terrein waar geen wandelaars met loslopende honden zouden lopen. Na enkele jaren tobben in Raamsdonksveer, konden we gelukkig terecht op het terrein van Nicky Gootjes.

Een complicerende factor was ook dat we bij de test zowel jachtgetrainde als totaal blanco honden zouden krijgen. De apporteer-testjes moesten dus voor beide categorieën ‘nieuw’ zijn en niet lijken op situaties uit de jachtraining. Omdat we ons afvroegen of een hond die nooit met wild getraind was, wel een sleepspoor van een eend konden oppakken en uitlopen, moest dat op allerlei blanco honden worden uitgetest (het antwoord was: ja). Ook vroegen we ons af of een blanco hond wel zou markeren en wat dan de beste afstand was (niet te gemakkelijk maar ook niet al te moeilijk). Ook dat moest op blanco honden worden uitgeprobeerd. (een goede, behapbare afstand bleek 25-30 meter te zijn). Ook het apporteer-voorwerp moest iets zijn dat voor ongetrainde honden en getrainde honden even aantrekkelijk zou zijn, zonder dat getrainde honden in het voordeel zouden zijn. Een dummy viel daarom af (voordeel voor jachtgetrainde honden) en een tennisbal ook (omdat honden daarbij vaak stereotyp aangeleerd gedrag vertonen, zoals de bal aan je voeten neerleggen). Uiteindelijk viel de keuze op een opgerold konijnenvel en een pluche speeltje. De hond mocht hiertussen kiezen. Inmiddels is gebleken dat vrijwel alle honden, ook honden die nog nooit een konijnenvel hebben gezien, kiezen voor het vel. Er is ook een grote groep die allebei wil hebben.

Uiteindelijk kwamen we uit op 17 testen waarmee alle eigenschappen van de ‘ideale retriever’ naar de mening van alle betrokkenen goed in kaart gebracht konden worden.

Binnen:

1. Betreden en onderzoeken vreemde ruimte met onbekende mensen.
2. Lokken door tester
3. Vastpakken van op de vloer stilliggende voorwerpen en apporteren
4. Stemcorrectie door eigenaar

Buiten

5. ‘Straatje’ met daarin verschillende mensen
6. Apporteren
7. Doorzettingsvermogen/probleemoplossend vermogen en apporteren
8. Gedrag t.o.v. ‘nephond’
9. Markeren, steadiness en apporteren
10. Akoestische prikkel
11. Visuele prikkel
12. Schotvastheid
13. Apporteren
14. Benadering vreemd uitgedost en raar bewegend persoon
15. Gedrag t.o.v. andere (echte) hond (aangelijnd, zonder lichamelijk contact)
16. Neusgebruik (sleepspoor met eend)
17. Watervrijheid (spelen en eventueel apporteren in zwemwater).

De test nam hiermee ongeveer een half uur in beslag.

Een aantal testen (5, 7,8,10,11, 12 en 14) waren ontleend aan andere gedragstesten (Wesentest, Magtest). Ze werden eerst uitvoerig uitgeprobeerd om te zien welke uitvoering

het beste resultaat gaf. Apporteren -essentieel onderdeel voor een retriever met bovendien een hoge voorspellende waarde - was een onderdeel dat steeds in verschillende vormen terugkwam in de test, mede omwille van de *intra-test reliability*.

Alle testonderdelen, en de precieze wijze waarop deze uitgevoerd moesten worden, werden met oog op standaardisatie uitvoerig beschreven in een testprotocol. Ook werd voor aanvang van iedere test met het hele team de test nog een keer ‘droog’ doorlopen.

Er werden twee testteams samengesteld, die getraind werden in het op de juiste wijze uitvoeren van het testprotocol. Net als bij de MAGtest maakten we gebruik van een tester, die de testjes met de hond uitvoerde en een testleider, die de eigenaar van de hond begeleidde en deze precies vertelde wat hij moest doen en er ook op toezag dat deze zich daar aan hield. Verder hadden we voor een vlot verloop nog een extra helper, die verborgen zat voor de akoestische prikkel (een blik met kiezels op een metalen plaat), het schot loste en de rol van vreemd uitgedost, vreemd bewegend persoon op zich nam. Dan was er nog iemand die alles op video opnam.

De testleider had nog een andere, heel belangrijke rol: het afleiden en bezig houden van de eigenaar zodat deze zich niet met de hond kon bemoeien. Dit vond ik noodzakelijk, omdat zeker onder eigenaars die jachtraining met hun hond doen, nogal wat mensen zitten die de hond toch vrijwel ongemerkt onder appèl zetten of commando's geven. Aangezien we ook bij de jachtgetrainde honden het voorkeursgedrag van de hond wilde zien met name bij het apporteren (en niet het gedrag dat de eigenaar wilde) was het belangrijk dat de eigenaar volkomen buitenspel gezet werd en zich niet met de hond kon bemoeien. Om dezelfde reden deed de keurmeester de lijnvoering als dat aan de orde was, omdat anders veel eigenaars steeds rukjes bleken te geven. We merkten dat zolang de eigenaar aan de praat gehouden werd, niet alleen zijn/haar aandacht voor de hond verslaptte, maar ook de aandacht van de hond voor de eigenaar. De hond voelde zich hierdoor vrij om te doen waar hij zelf zin in had of toe uitgenodigd werd door de tester.

De beoordeling werd gedaan door een gedragsdeskundige - ik vond Nicky Gootjes hiervoor bereid, die sinds kort het stokje heeft overgedragen aan Hanneke Reitsma - ondersteund door leden van het team. Van meet af aan was voor mij duidelijk dat de gedragskeurmeester iemand van buiten de rasvereniging moest zijn, die ook geen Flatcoats had. Dit, om te voorkomen dat er voorkennis of vooroordelen over de hond zouden zijn (via herkenning van eigenaars) en ook om te voorkomen dat persoonlijke vriendschappen de beoordeling zou beïnvloeden. Om echter ervoor te zorgen dat rastypische of jacht specifieke eigenschappen op waarde geschat werden, keken de teamleden mee en hielpen ze bij het eindrapport dat aan de hand van de Gouden Standaard werd opgesteld. Zo was een van de leden van het team een jachtkeurmeester, aan wie zowel het trekken als het beoordelen van de sleep werd overgelaten. Ook de tester, die het gedrag van de hond vaak aan den lijve ervoer, had een belangrijke stem. Over de hond was bij het testteam van te voren niets bekend. De aanmelding met stamboomnaam en fokker verliep via de testcoördinator. Het testteam kende alleen de roepnaam van de hond. Alleen als de hond schotangst of vuurwerkangst had, werd dit van te voren bekend gemaakt. Dan werd er uit welzijnsoogpunt niet geschoten, maar alleen aangetekend dat de hond schotschuw was.

5. Het scoreformulier voor testonderdelen.

Hoewel alles op video werd opgenomen, was het nodig te om een testscoreformulier te maken waarop per testonderdeel aangekruist kon worden wat de hond deed en ook bijzonderheden konden worden opgeschreven die buiten het beeld van de video vielen. Daarop kon bij het maken van de eindscorelijst worden teruggekeken wat er was gebeurd. Omdat onderdelen van een gedragssequentie (zoals bij apporteren) verschillend gemotiveerd konden zijn, wilde ik ook in een latere fase de motivatie kunnen herleiden. Op het testscoreformulier kon dan bijvoorbeeld worden aangetekend dat de hond bijvoorbeeld afgeleid was door iets.

6. Het opstellen van vragenlijsten.

Omdat ik voor mijn eigen onderzoek wilde nagaan of er bepaalde correlaties waren, stelde ik ook een vragenlijst op waarbij gevraagd werd naar allerlei zaken, zoals fokomstandigheden, leefomstandigheden, socialisatie, soorten gevolgde training, gezinssamenstelling, eventuele trauma's en gedragsproblemen, reden van keuze voor een Flatcoat, etc. Deze vragenlijst draaide ik eerst ook proef om te kijken of ik de juiste vorm en manier van vragen had om deze informatie aan mensen te ontlokken.

In 2008 voegde ik daar nog meer aan toe, zoals de vragenlijst van Daniel Mills, de dog 'Five Factor Personality' vragenlijst van Gosling en diverse vragen die Miklosi ook stelde bij zijn onderzoek naar persoonlijkheid en vragen die ik in verband wilde brengen met bepaalde persoonlijkheidskenmerken (zoals behoefte aan affectie, behoefte aan beweging, nieuwsgierigheid) en emoties.

Hoewel de gevalideerde C-Barq vragenlijst van Serpell voor de hand lag, vond ik die niet bruikbaar genoeg, omdat Serpell bepaalde gedragingen op een hoop gooide die ik juist had uitgesplitst.

7. Het opstellen van de Gouden Standaard voor de Flatcoated Retriever.

Nadat 40 honden in de proeftijd waren getest en de Retrievertest opnieuw was bijgesteld, was hij naar mijn mening valide en betrouwbaar genoeg om in het fokreglement opgenomen te worden. (Zie elders pver betrouwbaarheid en validiteit). Aangezien het in 2007 nog steeds de bedoeling om de test te gebruiken voor fokselectie en fokwaardeschatting, moesten de eigenschappen van de Ideale Retriever vertaald worden naar een Gouden Standaard die daadwerkelijk correspondeerde met de test. De eigenschappen met de schaalverdeling diende als sjabloon. Daarin moest aangegeven worden wat de 'rasspecialisten' nu echte heel belangrijke en onmisbare eigenschappen vonden voor een Flatcoat en wat zij echt een diskwalificatie achtten. Ik zocht ongeveer veertig Flatcoat eigenaars bij elkaar met een eigen expertise: fokkers, puppytesters, exterieur keurmeesters (in de rasstandaard staat ook wat over het karakter), jachtkeurmeesters, eigenaars die op hoog niveau jachtproeven liepen, maar ook gewone 'huis-tuin-en-keuken' eigenaars.

Ik liet ze video-opnames zien van geteste honden, die volgens het 'boekje' op het randje zaten van bepaalde ongewenste gedragingen, met de vraag hoe acceptabel ze het gedrag vonden.

Viel het binnen het acceptabele of niet? Iedereen moet op schrift zetten wat hij vond en waarom en dit werd besproken. Ook werden allerlei gedragingen besproken met de vraag wat men er van vond: gewenst, ongewenst, niet zo erg etc, en waarom. Zo ontstond een genuanceerd beeld dat verwerkt werd in het eindscoreformulier.

Dit alles werd vanaf 2007 in gebruik genomen. Tot op heden (september 2017) hebben 182 Flatcoats de Retrievertest gedaan. De gegevens zijn gebruikt voor steekproeven en vergelijkingen met de fokdagtest en puppytest, maar zijn niet statistisch verwerkt. Bevindingen en persoonlijke kanttekeningen, overdenkingen en hypothesen zijn in bewerking en deels al op deze site te vinden.